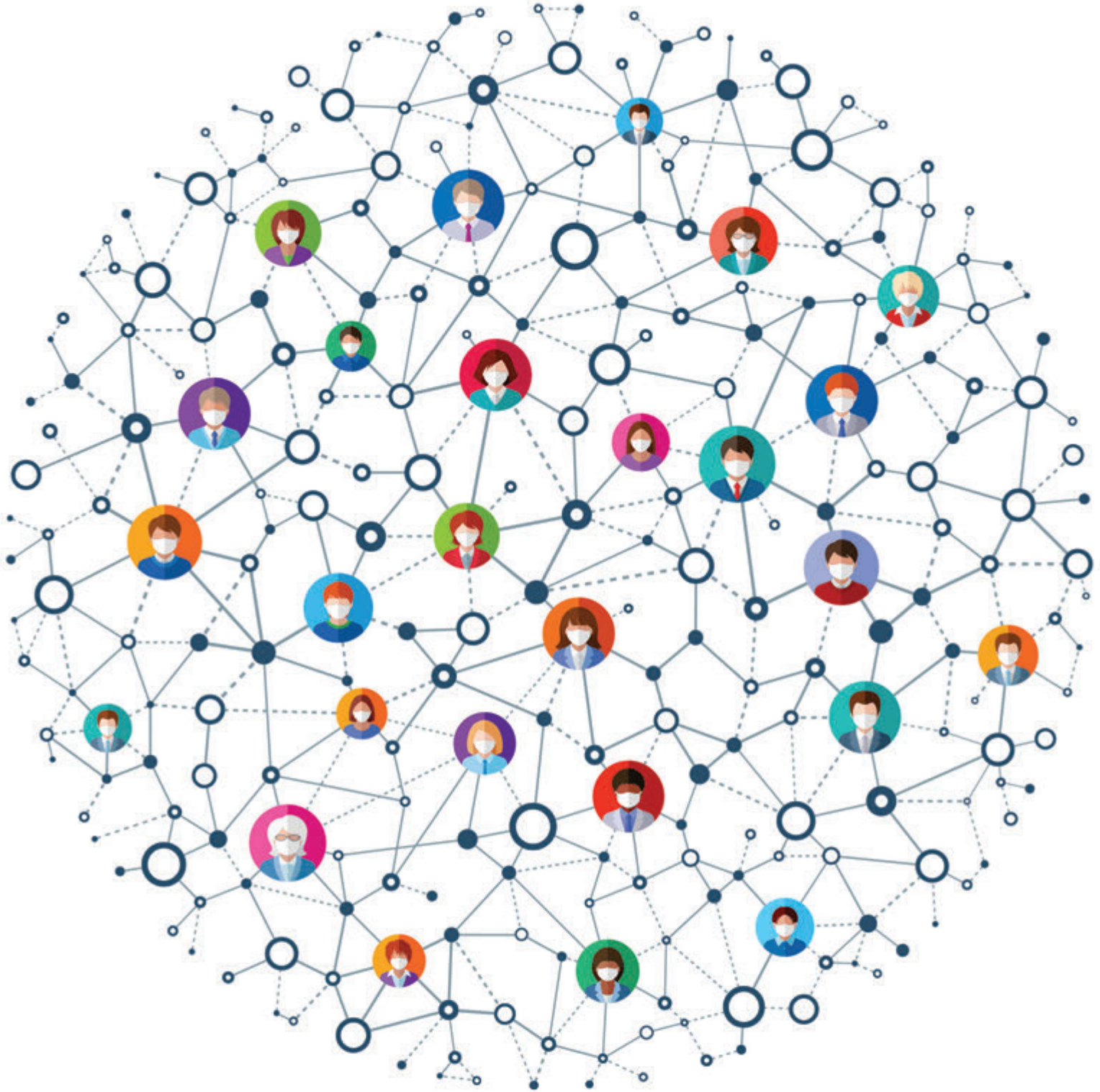

KİTAPLARIN GÜNDEMİ KORONAVİRÜS

Mehmet Akif **Memmi**

mamemi@setav.org

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ'NİN YAYIMLADIĞI "COVID-19 SONRASI KÜRESEL SİSTEM: ESKİ SORUNLAR YENİ TRENDLER" ADLI KİTAPTA, KÜRESEL DÜNYA İÇİN AĞIR BİR İMTİHANA DÖNÜŞEN KORONAVİRÜSÜN ARDINDAN YAŞANACAKLARA DAİR ÖNEMLİ DEĞERLENDİRMELER YER ALIYOR. KİTAP, TÜRKİYE'NİN YENİ DÖNEME HAZIRLIK YAPTIĞINA DAİR DE BİR İŞARET.

Koronavirüs salgını gündemi belirlemeye devam ediyor. Virüs yakınlarımıza bulaşmadığı sürece vaka sayıları karşılaştırmalı birtakım oranlardan ibaret. Dışarıda maske takmak, sosyal mesafeye uymak ve evden çalışmak rutine döndü. Belki de mübarek Ramazan ayının girmesi bu sıkıcı rutini bir nebze olsun bozuyor. Hepimizin umudu Ramazan Bayramı'na kavuşmak ve eski alışkanlıklarımıza dönmek. Alışkanlıklarımızdan uzaklaştığımız için kitap okumakta da zorlanıyoruz. Bir sayfaya odaklanmak ve sayfalar arasında kaybolmak eskisi gibi kolay değil. Heyecan duyulacak yeni başlık sayısı azaldı, çünkü pek az yeni yayın basılıyor. Salgından şüphesiz hemen hemen bütün sektörler gibi yayıncılık da etkilendi. Okurların kitap alabileceği yerler kısıtlı. Online satış mecraları ve kargolar verimli çalışmıyor. Bu Ramazan ayında her yıl geleneksel hale gelen kitap fuarlarının adını bile anamadık.

Çok şükür ki Türkiye olarak tünelin sonundaki işi gördük. Sadece olumsuzluklardan bahsederek mevcut resmin bütününe ıskalamayalım. Piyasadaki zorlu koşullara rağmen okurlarla temasını kaybetmek istemeyen kurumlar da mevcut. Yayınevleri sosyal medya üzerinden birçok etkinlik düzenliyor. Öte yandan yerli yabancı birçok yayınevi, kütüphane ve arşiv internet üzerinden kıymetli eserlerini erişime açtı. Sınırlar kapalı, uçuşlar iptal ve seyahat etmek neredeyse imkansız ama internet üzerinden dünyanın birçok noktasındaki kaynaklara erişmek belki de hiç olmadığı kadar kolaylaştı. Tabii ki sadece yabancı kaynaklara erişim kolaylaşmadı. Birazdan bahsedeceğim kitap gibi birçok Türkçe çalışmayı da sadece birkaç tıkla indirip okumaya başlayabiliyorsunuz.

Küresel dünya için ağır bir imtihana dönüşen koronavirüsün ardından yaşanacakları, Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin yayımladığı *Covid-19 Sonrası Küresel Sistem: Eski Sorunlar Yeni Trendler* inceliyor. Ufuk

Ulutaş'ın derlediği kitap salgının ardından nasıl bir dünya düzeninin kurulacağına dair sorgulamaları içeriyor. Ağırlıklı olarak uluslararası ilişkiler uzmanlarının bulunduğu yazarlar arasında Burhanettin Duran, Nurşin Ateşoğlu Güney, Şükrü Hanoğlu, Oktay Tanrısever, Tuncay Kardaş, Nihat Ali Özcan, Merve Seren, Mustafa Kibaroglu ve Talha Köse gibi isimler yer alıyor. Önemli bir kısmına *Kriter* sayfalarından da aşina olduğunuz daha birçok ismin de kitapta öngörülleri bulunuyor.

Bir Dönüşümün Eşiğinde

Öncelikle kitaptaki görüşlerin tek düze olmamasının yeni döneme dair tahminler için bir zenginlik unsuru olduğunu belirtelim. Salgını 11 Eylül saldırıları, Soğuk Savaş'ın bitişi ve 2008 küresel ekonomik krizine benzeten makaleler olduğu gibi iki savaş arası dönem ya da İkinci Dünya Savaşı sonrasıyla ilişkilendirenler de var. Her halükarda büyük dönüşümlerin ve meydan okumaların arifesinde olduğumuz kesin. Bu noktada bir tür kırılmadan ziyade halihazırda kendisini göstermeye başlayan dönüşümlerin daha da hızlanacağı ağırlıklı olarak ifade ediliyor.

ABD-Çin gerginliğinin artacağı, Avrupa Birliği'ni daha zor günlerin beklediği, ulus devletlerin güçlenmeyeceği, uluslararası kurumların yeni dönem için temiz bir sayfa açmaları gerekliliği ve insanların devletler ve büyük şirketler karşısında daha güçsüz olacağı ortaklaşan ön görülerden.

Bunun yanında ekonomik faaliyetlerin azalması sonucu bütün devletlerin savunmaya ayırdığı bütçelerin payının düşeceği söyleniyor. Medikal ürünler ve tıbbi cihazlara dair yeterliliğin devletlerin kapasitelerinin önemli bir parçasının olduğu belirtiliyor. Medikal istihbarat yani sağlık ve salgın tehditleri, devletlerin medikal kapasiteleri ve son gelişmelerin değerlendirilmesinin Türkiye'de yeni yeni farkına varıldığı vurgulanıyor. Öte taraftan salgının zengin fakir ayırt etmeksizin bütün ülkelere yayılması ve büyük tahribata yol açması yeni dö-

nemde laboratuvarlarda üretilen virüslerin devletler ya da devlet dışı aktörler tarafından bir saldırı aracı olarak rahatlıkla kullanılabileceği hatırlatılıyor.

Eski Usul Yöntemlerle Yeni Problemleri Aşmak

Türkiye sağlık alanında Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde 2002'den bu yana birçok reforma imza atmakla beraber bazı temel kaidelere sahipti. Bunlar hastaların hastane kapılarında uzun süre beklememeleri, tedavinin ücretsiz bir şekilde yapılması, ilaç fiyatlarının mümkün olduğu kadar düşük tutulması ve bunların devlet tarafından karşılanmasıydı. Bunun üzerine bir de Gezi Parkı Şiddet Eylemleri, FETÖ darbe girişimleri, PKK ve DEAŞ'ın terör eylemleri ve çeşitli afetler sonrası ortaya çıkan kriz yönetimine dair kazanılan beceri eklenince Türkiye koronavirüs salgınında taraflı tarafsız herkesin hakkını verdiği iyi bir sınav verdi.

Bu süreçte koronavirüs tedavisinin ücretsiz olması, hastanelerde ve solunum cihazlarında bir yetersizliğin ortaya çıkmaması, kamu ve özel sektörün bir araya gelerek çok hızlı bir şekilde virüsle mücadelede kritik önemi olan yerli ventilatör (solunum cihazı) seri üretimine geçmeleri, maskelerin devlet tarafından ücretsiz dağıtılması ve birçok ülkeye tıbbi yardım gönderilmesi küresel sistemin temel sütunlarını yerinden oynatan salgına karşı aslında Türkiye'nin doğal tepkisiydi.

Bu noktada Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin virüs salgını dönemindeki gelişmeleri sorgulaması ve geleceğe dair öngörülerde bulunması oldukça önemli ve aslında Türkiye'nin yeni döneme hazırlığına dair de bir işaret. Burhanettin Duran'ın kitapta yer alan makalesinde bahsettiği gibi kriz sırasında yapılanlar bir noktada kriz sonrası döneme dair ipuçlarını vermekte. Koronavirüs salgını sırasında iyi bir performans sergileyen Türkiye kriz sonrasında da –nasıl bir küresel sistemin ortaya çıkacağından bağımsız olarak– yerini alacaktır. **[K]**

Bu süreçte yerli yabancı birçok yayınevi, kütüphane ve arşiv internet üzerinden kıymetli eserlerini erişime açtı. Sınırlar kapalı, uçuşlar iptal ve seyahat etmek neredeyse imkansız ama internet üzerinden dünyanın birçok noktasındaki kaynaklara erişmek belki de hiç olmadığı kadar kolaylaştı.